

Док. 12432

11. новембар 2010.

Посматрање општих избора у Босни и Херцеговини (3. октобар 2010)

Извјештај

Ад хок комисија Бироа Скупштине

Извјестилац: Тини КОКС, Холандија, Група уједињење европске левнице

Садржај

1. Увод
2. Политички и правни контекст
3. Изборна администрација
4. Регистрација кандидата и бирача
5. Предизборни период и медији
6. Дан избора
7. Закључци и препоруке

1. Увод

1. Након позива који му је 12. маја 2010. године упутила Централна изборна комисија (ЦИК) БиХ, на састанку одржаном 25. маја 2010. године Биро Парламентарне скупштине донио је одлуку да формира Ад хок комисију од 30 чланова која ће посматрати опште изборе у БиХ који ће бити одржани 3. октобра 2010. године и да организује предизборну посјету пет чланова - по једног из сваке политичке групе, који су такође били чланови ад хок комисије. Ова посјета одржана је 13. и 14. септембра 2010. године. Тини Кокс изабран је за предсједника и извјестиоца Ад хок комисије.

2. 04. октобра 2010. године Парламентарна скупштина и Европска комисија за демократију путем права (Венецијанска комисија) потписале су споразум о сарадњи. Члан 15. споразума каже да „када Биро Скупштине одлучи да посматра изборе у једној земљи у којој је предизборну легислативу претходно испитала Венецијанска комисија, један извјестилац Венецијанске комисије по том питању се може придружити изборној посматрачкој мисији Скупштине у својству правног савјетника“. Сходно томе, Биро Скупштине је позвао стручњака из Венецијанске комисије да се придружи Ад хок комисији у својству правног савјетника.

3. Према савјету политичких група Скупштине, чланове Ад хок комисије чине:

Тини КОКС, шеф Делегације (Холандија, УЕЛ)

Група Европске народне странке (ЕПП/ЦД):

Ренато ФАРИНА

Италија

Жан-Шарл ГАРДЕТО

Монако

Франсоаз ХОСТЕЛИЈЕ	Француска
Ана ЛИЛИЕХУК	Шведска
Мирослава НУКИЕЛ	Пољска
Кент ОЛСОН	Шведска
Јануш РАХОН	Пољска

Социјалистичка група (СОЦ):

Мирјана ФЕРИЋ-ВАЦ	Хрватска
Ангелика ГРАФ	Њемачка
Синика ХУРСКАИНЕН	Финска
Игор ИВАНОВСКИ	Бивша Југословенска Република Македонија
Реијо КАЛИО	Финска
Геерт ЛАМБЕРТ	Белгија
Пјетро МАРЧЕНАРО	Италија
Гисела ВУРМ	Аустрија

Савез либерала и демократа Европе (АЛДЕ):

Нурсуна МЕМЕЏАН	Турска
Јорген ПУЛСЕН	Данска
Андреа РИГОНИ	Италија

Европска демократска група (ЕДГ)

Јуксел ОЗДЕН	Турска
Карин С. Волсет	Норвешка

Група уједињене европске љевице (УЕЛ)

Тини КОКС	Холандија
-----------	-----------

Секретаријат:

Владимир Дронов, шеф Секретаријата, Јединица за међупарламентарну сарадњу и посматрање избора

Шемавон Шахбазиан, замјеник шефа Секретаријата, Јединица за међупарламентарну сарадњу и посматрање избора
 Франк Дишлер, главни административни асистент
 Даниела Гастл, помоћник
 Сергеј Кузњецов, Сектор за изборе и референдуме, Венецијанска комисија

4. Ад хок комисија је формирала дио међународне мисије за посматрање избора, која је такође обухватала изборне посматраче из Парламентарне скупштине ОЕБС-а, Парламентарне скупштине НАТО-а и изборну посматрачку мисију ОЕБС-ове Канцеларије за демократске институције и људска права (ОЕБС/ОДИХР).

5. Ад хок комисија боравила је у Сарајеву у периоду од 1. до 4. октобра 2010. године. Састала се са главним представницима политичких партија које су се пријавиле на изборе, предједавајућом Централне изборне комисије БиХ, специјалним представником генералног секретара Савјета Европе за БиХ, шефом Мисије ОЕБС-а, шефом ОЕБС/ОДИХР изборне посматрачке мисије и његовим тимом и представницима цивилног друштва и медија. Програм састанака Ад хок комисије налази се у прилогу 1.

6. На дан избора Ад хок комисија се подијелила у 11 тимова који су посматрали изборе у Сарајеву, Бањалуци, Палама, Сребреници, Брчком и другим околним подручјима.

7. Међународна мисија за посматрање избора закључила је да су општи избори у Босни и Херцеговини, одржани 3. октобра 2010. године, “представљали даљи напредак и да су, осим законских ограничења на право гласања, генерално протекли у складу са обавезама ОЕБС-а и Савјета Европе”. Међутим, г. Тини Кокс је додао да “су избори поново спроведени уз етничка и боравишна ограничења активног и пасивног бирачког права наметнута Дејтонским споразумом. Као такав, постојећи законски оквир континуирано крши Протокол бр. 12 Европске конвенције о људским правима”. Заједничко саопштење за медије међународне мисије за посматрање избора а које је објављено након избора налази се у прилогу 2.

8. Ад хок комисија се жели захвалити специјалном представнику генералног секретара Савјета Европе у БиХ као и особљу Канцеларије Савјета Европе за пружену сарадњу и логистичку подршку у току предизборне посјете. Такође упућује захвалност изборној посматрачкој мисији ОЕБС/ОДИХР у Сарајеву за ефикасну сарадњу.

2. Политички и правни контекст

9. Начини гласања на општим изборима у Босни и Херцеговини, одржаним 3. октобра 2010. године, још увијек су врло сложени. Бирачи су бирали чланове Предсједништва БиХ и посланике у Представничком дому. Поред тога бирачи у Републици Српској су бирали предсједника Републике Српске и посланике у Народној скупштини Републике Српске. Бирачи у Федерацији Босне и Херцеговине бирали су посланике у Представничком дому Федерације. Такође, одржани су и избори на кантоналном нивоу у Федерацији Босне и

Херцеговине, а Ад хок комисија их је посматрала у оној мјери у којој су имали утицај на државне и ентитетске изборе.

10. Општи избори у Босни и Херцеговини уређени су Уставом и изборним законодавством из 2001. Изборно законодавство из 2001. измијењено је и допуњено низ пута, и то 2002, 2004, 2005. и 2006. године. Многе од поменутих измјена и допуна направљене су како би се побољшали технички аспекти закона. Примјера ради, допуном из 2006, која је и најновија, уведен је пасиван систем регистрације бирача и укинуте су жалбе и изборно жалбено вијеће.

11. Устав Босне и Херцеговине који је додат Општем мировном споразуму из 1995 - Дејтонском споразуму - наметнуо је ограничења на подобност заснованој на националности. Само они грађани који се изјашњавају као Бошњаци, Срби или Хрвати могу се кандидовати за тројно Предсједништво БиХ. У Републици Српској само се Срби могу кандидовати за предсједника Републике Српске, што спречава сваког ко припада тзв. категорији осталих да се кандидује. Осим тога, гласачи из Републике Српске могу бирати само српске кандидате а они из Федерације Босне и Херцеговине бошњачког или хрватског кандидата за Предсједништво БиХ.

12. У својој Резолуцији 1701 (2010) Скупштина је нагласила озбиљну забринутост за реформу Устава у Босни и Херцеговини у контексту општих избора који ће бити одржани 3. октобра, наводећи да „је обавијештена о пресуди Европског суда за људска права у предмету *Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине*, по којој је суд пресудио да неподобност апликаната за кандидатуру на положај у Дому народа и Предсједништву Босне и Херцеговине, с обзиром да се не декларишу као припадници једног од три конститутивна народа, представља кршење члана 14. и у контексту члана 3. Протокола бр. 1 Европске конвенције о људским правима, и члана 1. Протокола бр. 12 Конвенције. Како би поступили у складу са одлуком Суда, власти Босне и Херцеговине морају спровести реформу Устава. Ако се реформа не спроведе наредних мјесеци, немогуће ће бити одржати сљедеће опште изборе у октобру 2010. године према новим правилима, пошто изборне одредбе неће моћи бити промијењене на вријеме. Стога постоји велики ризик да ће након избора у октобру 2010. године државне институције поновно бити успостављене у супротности са Европском конвенцијом о људским правима.

13. Изузимајући наведена ограничења Устава, изборна легислатива која је измијењена у марту 2006. године представља одговарајућу основу за демократске изборе. Најновији став Венецијанске комисије о изборном закону усвојен је у јуну 2008. године.

14. Чланови Ад хок комисије састали су се са представницима главних политичких партија које су учествовале на изборима: Савезом независних социјалдемократа (СНСД), Странком демократског прогреса (ПДП), Српском демократском странком (СДС), Странком демократске акције (СДА), Странком за Босну и Херцеговину (СБиХ), Странком за бољу будућност БиХ (СБББиХ), Хрватском демократском заједницом БиХ (ХДЗБиХ) и Хрватском демократском заједницом (ХДЗ-1990).

15. Ад хок комисија је обавијештена да су све политичке партије изјавиле подршку укидању дискриминирајућих одредаба којима се спречавају „остали“ кандидати за кандидовање на изборима. Међутим, упркос обавези да се изврши пресуда Европског суда за људска права у предмету *Сејдић и Финци против Босне и Херцеговине* од 22. децембра

2009. године, остају основне разлике на који начин ријешити тај проблем. Одређене политичке партије заговарају једноставну промјену Устава како би се омогућило извршење одлуке Суда, док други позивају на радикалну реформу Устава. Различите резолуције скупштине садрже предлоге о томе како побољшати прописе, међутим они до сада још увијек нису реализовани.

3. Изборна администрација

16. Општи избори планирани за 3. октобар 2010. године били су други по реду које су у потпуности уредиле и водиле босанскохерцеговачке власти без мијешања/ангажмана међународне заједнице.

17. Избори су спроведени на основу трослојног програма којим су обухваћени Централна изборна комисија, 142 општинске изборне комисије и 5276 комисија бирачких мјеста.

18. Централна изборна комисија има седам чланова које је именovala Парламентарна скупштина БиХ. По два члана представљају бошњачку, хрватску и српску заједницу док тзв. категорију осталих представља један члан. Предсједавајући ЦИК-а бира се између чланова који се ротирају сваких 21 мјесец. Општинске изборне комисије имају три до седам чланова зависно од броја бирача у општини. Чланове именују мјеродавно општинско вијеће/скупштина, у складу са одобрењем ЦИК-а.

19. Свим партијама и независним кандидатима дато је право да именују чланове комисија на бирачким мјестима. Њих именују њихове локалне општинске изборне комисије на основу жријебања које организује ЦИК.

20. Ад хок комисија установила је да је ЦИК професионално и транспарентно обавио свој посао. Без обзира на политички положај, представници и лидери политичких партија изразили су повјерење у ЦИК. ЦИК је ефикасно сарађивао са Савјетом Европе, посебно на спровођењу акционог плана за предизборну помоћ, која је почела у фебруару 2010. године. Ад хок комисија је подстакла ЦИК да настави и развија сарадњу са Савјетом Европе.

4. Регистрација кандидата и бирача

21. Рок за регистрацију кандидата био је 21. мај 2010. године и ЦИК га је испоштовао. Регистрација кандидата је обављена на транспарентан и инклузиван начин, осим горе наведених уставних ограничења о праву подобности заснованом на етничком поријеклу. Регистроване су 32 политичке партије, десет коалиција и седам независних кандидата, представљајући све политичке тенденције у Босни и Херцеговини и пружајући бирачима могућност широког одабира на сами дан одржавања избора.

22. У цјелини, 8242 кандидата налазила су се на 562 одвојене листе као потенцијални кандидати за опште изборе, укључујући 4259 Бошњака, 1926 Срба, 1713 Хрвата и 299 „осталих“. Четрдесет и четири кандидата нису се изјаснила о својој националној припадности. Око 63% кандидата били су мушкарци, а 39% биле су жене. Према подацима ЦИК-а, 324 кандидата нису била регистрована из више разлога (већина због непотпуних регистрацијских формулара), међутим ниједан од одбијених кандидата није поднио жалбу ЦИК-у.

23. За генералне изборе планиране 3. октобра 2010. године регистровано је укупно 3,126. 599 бирача на изборним листама. Један од главних резултата измјена и допуна Изборног закона у марту 2006. године била је замјена активног система изборне регистрације пасивним системом. Централни изборни регистар који је коришћен за израђивање бирачких листа заснива се на листи Уреда за регистрацију, познатој као „Систем за заштиту идентификације грађана,.. Сви грађани старији од 18 година дужни су да се по закону пријаве на овај систем и тако буду аутоматски укључени на бирачку листу.

24. Централни изборни регистар је затворен 19. августа 2010. године. Први пут је 1065 бирача регистровано у амбасадама и конзуларним представништвима у иностранству како би гласали на изборима. Осим тога, 36649 гласача регистровано је за гласање поштом, а што је подлијегало испуњавању неопходних образаца до 19. јула 2010. године. У вези са гласањем поштом, ЦИК је утврдио низ неправилности, укључујући стотине коверата које су садржавале гласачке листиће који су пристигли на адресу ЦИК-а са истих адреса из иностранства. Након обављене истраге ЦИК је одлучио да те гласачке листиће искључи из процеса пребројавања.

25. Као и на претходним изборима, расељена лица су могла гласати или у мјестима тренутног пребивалишта или у својим мјестима пребивалишта прије 1991. године. Од укупног броја од 113.642 расељена лица у држави, њих 22.473 одлучило се за гласање у мјесту пребивалишта прије 1991. године.

5. Предизборни период и медији

26. Изборна кампања почела је 3. септембра 2010. године и протекла је у мирној атмосфери. Ад хок комисија је примијетила позитиван помак у изборној кампањи. Овај пут политичке партије нису водиле кампању једна против друге на основу етничке припадности, како је то често био случај у прошлости. Ипак, изборна кампања се одвијала у контексту етничке подјеле и реформе Устава. Осим неколико изузетака, партије су се бориле за бираче углавном унутар својих етничких заједница. Истраживања јавног мњења указала су на распрострањено незадовољство што политичари годинама крше своја изборна обећања те на континуирано незнање у погледу обећања и онога што су изабране власти заиста учиниле.

27. Представници свих партија нагласили су потребу спровођења реформе Устава БиХ и извршења пресуде Европског суда за људска права од 22. децембра 2009. године у предмету *Сејдић и Финци* како би Устав био усклађен са Европском конвенцијом о људским правима. Упркос обећањима, и даље је присутан застој у погледу рјешавања овог питања. У том контексту, Ад хок комисија је замолила политичаре у држави да се након избора потруде да ријеше овај проблем као питање од крајње важности.

28. Ад хок комисија је установила да према истраживањима многих дјелатника цивилног друштва и представника медија основне разлоге за забринутост свих грађана Босне и Херцеговине, без обзира на њихово етничко поријекло, представљају неефикасно дјеловање против корупције и организованог криминала, проблеми економског развоја и незапосленост. Стога је ад хок комисија изразила изненађење што су ови проблеми једва поменути у току предизборне кампање.

29. Други разлог за забринутост био је финансирање изборне кампање, и то из државног буџета. Политичке партије које су се кандидовале за изборе дужне су да доставе извјештаје о трошковима својих кампања у року од једног мјесеца након избора. Према ријечима представника ЦИК-а, партија која прекрши правило о финансирању мора платити казну у висини до 5.000 КМ (приближно 2.500 евра). Ова сума се чини безначајном у поређењу са стварним трошковима главних политичких партија. Ад хок комисија је била забринута јер је утврдила да су правила о финансирању изборних кампања врло нејасна, што тешко повећава повјерење јавности у демократски изборни процес.

30. У току изборне кампање многи, укључујући и чланове ЦИК-а, упозорили су на могуће неправилности на дан одржавања избора, посебно у току бројања гласова након затварања бирачких мјеста, због комплексности изборног система. Примјера ради, у Бањалуци су чланове предизборне мисије Парламентарне скупштине обавијестили чланови Демократске партије прогреса (ПДП) да је у току локалних избора 2008. године 12% од укупног броја гласачких листића у неким бирачким мјестима проглашено неважећим, од чега је огромна већина била за ПДП, који представља опозициону партију. Због тога је много људи у разговорима са члановима предизборне мисије замолило да се пошаље више тимова на мјеста гдје су уочене ове врсте неправилности.

31. Ад хок комисија установила је да је у Босни и Херцеговини мрежа локалних нестраначких невладиних организација укључених у посматрање избора пуно мање развијена у поређењу са земљама у региону, иако је државно изборно законодавство одобрило посматрачко дјеловање невладиних организација. Присуство локалних нестраначких посматрача помогло би у стварању узајамног повјерења између политичких страна, јер је неповјерење још увијек главни проблем у политичком животу државе. То присуство такође би учврстило повјерење грађана у демократски изборни процес. Као дио изборног програма помоћи, укључујући и ЦИК, Савјет Европе је покренуо акцију развоја мреже таквих невладиних организација. Власти у Босни и Херцеговини су препознале потребу за тим. Ад хок комисија сматра да се оваква врста програма помоћи за изборе треба даље развијати и да не треба чекати до сљедећих избора.

32. У вези са медијским праћењем изборне кампање, Босна и Херцеговина има широк, медијски плурализам, што значи да су бирачи имали потребне информације за промишљени одабир на дан одржавања избора. Законске одредбе о времену представљања кандидата у програму потпуно су испоштоване. Генерално, национални јавни емитери су покривали изборну кампању на изнијансиран, непристрасан начин. Као што је и очекивано, емитери који дјелују у различитим ентитетима покривали су кампању са етничког становишта, као што су то радили и приватни емитери.

33. Босна и Херцеговина има неких 200 емитера и 100 прес-служби. Велики број емитера је дневно давао специјалне прилоге о изборним актуелностима. Према Извјештају ОДИХР/ОЕБС о праћењу медија, програм вијести у Републици Српској је био више наклоњен представницима власти, док је у Федерацији Босне и Херцеговине телевизијски програм ФТВ био више критичан према властима, подупирући опозицију. Јавни програм БХТ1 пружао је неутралне информације о активностима власти.

34. Ад хок комисија нагласила је важност непристрасног приступа свих политичких партија, укључујући и оне мале, према електронским медијима. Постоји значајан простор за побољшање јавног сервиса, посебно у домену информативних вијести и извјештавања о кампањама.

6. Дан избора

35. Чланови Ад хок комисије нагласили су да су гласање и пребројавање гласова на свим бирачким мјестима која су посјећена на дан одржавања избора протекли мирно и добро организовано. Ад хок комисија је установила посебно добру атмосферу на бирачким мјестима и једноставну комуникацију међу члановима изборних комисија које су тамо радиле.

36. Чланови Ад хок комисије уочили су сљедеће примједбе: понекад су примијећени дуги редови на бирачким мјестима, узроковани великим бројем и сложеностју бирачких листића које је сваки бирач морао убацити у бирачке кутије; број бирачких кутија варирао је зависно од бирачког мјеста, у распону од једне до три кутије; нека бирачка мјеста су била премалена, скоро сва бирачка мјеста су била неприступачна за људе са ограниченом покретљивошћу; забиљежени су случајеви неподударања са бирачком процедуром, нпр. службеници на бирачким мјестима нису прегледали личне карте гласача када су им уручивали бирачке листиће, забиљежени су појединачни случајеви породичног гласања у руралним подручјима, иако више ради пружања помоћи, а не ради усмјеравања гласања; забиљежен је изостанак сарадње изборне комисије са посматрачким тимом на бирачком мјесту у близини сарајевског аеродрома.

37. Један од тимова Ад хок комисије који су посматрали изборе у Републици Српској били су присутни када је г. Додик, актуелни премијер Републике Српске, гласао у свом родном мјесту Лакташи. Г. Додик је гласао у јавности, не улазећи у гласачку кабину, што у ствари представља кршење гласачке тајности и може бити протумачено као један облик пропаганде с обзиром да су његово јавно гласање преносили телевизијски канали на дан одржавања избора. Међутим, ОДИХР/ОЕБС је обавијестио чланове Ад хок комисије о случају гдје је вођа једне политичке партије покушао гласати, а није имао са собом личну карту. Службеник бирачког мјеста одбио је да му уручи гласачке листиће, те се касније морао вратити на бирачко мјесто, са личном картом.

38. Чланови Ад хок комисије установили су да процедуре пребројавања гласова нису испоштоване на одговарајући начин у великом броју бирачких мјеста. Још једном, оваква ситуација није резултат нечијих злобних намјера већ сложености бирачког система, незграпних и компликованих процедура за пребројавање гласова, чињенице да су се морали бројати гласови за четири различита нивоа, умора представника на бирачким мјестима, а у неким случајевима и чињенице да су чланови изборне комисије слабо припремљени.

39. Према прелиминарним резултатима општих избора одржаних 3. октобра 2010. године, одазив бирача је био 56,28%, што је пораст од неких 3% у односу на 2006. године. Крајњи рок за објављивање коначних резултата је 2. новембар 2010. године.

40. Према прелиминарним резултатима ЦИК-а, г. Изетбеговић, бошњачки кандидат странке СДА, г. Комшић, хрватски кандидат странке СДП, и г. Радмановић, српски кандидат странке СНСД, изабрани су за Предсједништво БиХ. Кандидат СНСД-а Милорад Додик изабран је за предсједника Републике Српске а његова странка је однијела већину мјеста у Народној скупштини Републике Српске. 20. октобра 2010. године ЦИК је објавио резултате свих политичких партија у смислу броја мјеста која су добиле у Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине:

Савез независних социјалдемократа (СНСД): 8
 Социјалдемократска партија БиХ(СДП): 8
 Странка демократске акције (СДА): 7
 Српска демократска странка (СДС): 4
 Странка за бољу будућност БиХ (СБББиХ):4
 Хрватска демократска заједница БиХ (ХДЗБиХ): 3
 Хрватска демократска заједница 1990 (ХДЗ 1990): 2
 Странка за Босну и Херцеговину (СБиХ): 2

41. 11. октобра ЦИК је објавио да су званични записи о резултатима у 697 бирачких мјеста побудили сумње те је стога одлучено да се понови бројање бирачких листића из 11 бирачких мјеста у сљедећим општинама: Бањалука, Зворник, Вишеград, Теслић, Теочак, Горњи Вакуф и Травник.

7. Закључци и препоруке

42. Ад хок комисија је закључила да су избори поново спроведени уз етничка и боравишна ограничења активног и пасивног бирачког права наметнута Дејтонским споразумом. Као такав, постојећи законски оквир континуирано крши члан 14. Европске конвенције о људским правима као и члан 3. Протокола бр. 1 и члан 1. Протокола бр. 12.

43. Ад хок комисија уз велику забринутост примјећује да су, за разлику од прошлих избора, општи избори 3. октобра одржани у контексту у којем власти Босне и Херцеговине нису успјеле извршити пресуду Европског суда за људска права од 22. децембра 2009. године у предмету *Сејдић и Финци*, упркос чињеници да је Парламентарна скупштина у својој Резолуцији 1725 (2010) позвала власти те државе да испоштују пресуду Суда тако што ће измијенити изборни закон како би се спријечио ризик поновног успостављања државних институција у околностима које нису компатибилне са Европском конвенцијом о људским правима.

44. Ад хок комисија сматра да Парламентарна скупштина не смије дозволити да се сљедећи општи избори у Босни и Херцеговини одрже у околностима које нису компатибилне са Европском конвенцијом о људским правима. Што се тиче Резолуције 1725 (2010) Скупштине, анализирајући припреме измјена Устава које се траже пресудом у предмету *Сејдић и Финци*, Ад хок комисија примјећује да одржавањем општих избора 3. октобра 2010. у складу са законима који нису компатибилни са овом пресудом крши обавезе које је Босна и Херцеговина преузела приликом приступања Савјету Европе, што је неприхватљиво. Због тога Ад хок комисија позива власти и новоизабрани парламент да покрене “низ институционализованих процедура за припрему опсежног пакета уставних промјена у складу са обавезама које је држава преузела након приступања, користећи у потпуности стручност и

препоруке Европске комисије за демократију путем права (Венецијанска комисија)”, као што Скупштина препоручује у својој Резолуцији 1725 (2010).

45. Ипак, општи избори који су 3. октобра 2010. одржани у Босни и Херцеговини показују мали степен напретка. Изборна кампања је протекла у мирној атмосфери, а гласање и бројање гласова на дан одржавања избора били су добро организовани.

46. Без обзира на њихово етничко поријекло, многи људи с којима су чланови Ад хок комисије разговарали изразили су забринутост у вези са нејасним законима о финансирању изборне кампање, неефикасним дјеловањем против корупције и организованог криминала те проблемима у погледу економског развоја и незапослености, што су кључне бриге становништва у Босни и Херцеговини. Ад хок комисија позива Мониторинг комитет Скупштине те друга релевантна тијела Савјета Европе да о овим питањима учврсте своју сарадњу са Босном и Херцеговином.

47. Централна изборна комисија ужива повјерење представника и лидера политичких партија без обзира на њихову политичку позицију или етничко поријекло. Ад хок комисија жели да истакне професионализам и транспарентан рад ЦИК-а, као и мотивацију, посвећеност и марљивост око 43.000 службеника у бирачким јединицама током дана одржавања избора који су скоро 24 сата били на дужности. Ад хок комисија жели да подстакне ЦИК да настави и интензивира своју сарадњу са Савјетом Европе.

48. На дан одржавања избора чланови ад хок комисије примјетили су одсуство локалних нестраначких посматрача у бирачким јединицама које су посјетили. У Босни и Херцеговини је у принципу много мање развијена мрежа локалних нестраначких невладиних организација које учествују у посматрању избора него што је то у другим земљама регије, иако државни изборни закон дозвољава да невладине организације посматрају изборе.

49. Ад хок комисија сматра да би присуство локалних нестраначких посматрача повећало повјерење јавности у демократску изборну процедуру пошто је сумња у тој области још увијек главни проблем политичког живота државе. Савјет Европе је покренуо активност у вези с развијањем мреже невладиног сектора као дио својих програма помоћи у вези с изборима. Ову врсту краткорочних и дугорочних програма помоћи треба додатно развити, без чекања сљедећих избора.

50. Ад хок комисија позива ЦИК да анализира техничку процедуре бројања гласова, и то у блиској сарадњи са Венецијанском комисијом, с циљем припреме препорука за побољшање изузетно компликованих процедура и убрзавања бројања гласова и објављивања прелиминарних изборних резултата.

Прилог 1**Програм****Петак, 1. октобар 2010.**

- 08.30-09.30 Састанак Ад хок комисије:
 – Почетак састанка, излагање г. Т Кокса, шефа делегације, о предизборној мисији
 – Извјештај других чланова предизборне мисије
 – Политичка ситуација и позадина, гђа К. Рево, специјални представник генералног секретара Савјета Европе у БиХ
 – Посљедња дешавања у области изборне легислативе, г. С. Кузњецов, Секретаријат Венецијанске комисије
 – Практична и логична рјешења, Секретаријат
- Заједнички парламентарни састанак
- 09.30-10.00 Увод шефова парламентарних делегација:
 – Г. Р. Батели, специјални координатор и шеф краткорочне посматрачке мисије ОЕБС-а
 – Г. Т. Кокс, шеф делегације Парламентарно скупштине Савјета Европе
 – Г. В. Сидорович, шеф делегације Парламентарне скупштине НАТО-а
- 10.00-10.30 Округли стол:
 – Амбасадор Г.Д. Робинс, шеф Мисије ОЕБС-а у БиХ
 – Гђа К. Рево, специјални представник генералног секретара Савјета Европе у БиХ
- 10.30-11.45 Извјештај посматрачке мисије избора ОЕБС/ОДИХР:
 – Уводно обраћање амбасадора Д. Евертса, шефа посматрачке мисије избора ОЕБС/ОДИХР
 – Политичка позадина и изборна кампања
 – Праћење медија
 – Законски оквир
 – Изборна администрација
 – Процедуре на дан одржавања избора
 – Посматрачки обрасци
- Питања и одговори
- 11.45-13.05 Састанци са политичким партијама:
 11.45-12.05: Странка демократске акције(СДА)
 12.05-12.25: Странка за Босну и Херцеговину (СБиХ)
 12.25-12.45: Савез независних социјалдемократа (СНСД)
 12.45-13.05: Социјалдемократска партија Босне и Херцеговине (СДП)
- 13.05-14.20 Пауза за ручак
- 14.20-15.40 Састанци са политичким партијама:
 14.20-14.40: Хрватска демократска заједница БиХ (ХДЗБиХ);
 14.40-15.00: Српска демократска странка (СДС)

15.00-15.20: Хрватска демократска заједница 1990 (ХДЗ 1990)
15.20-15.40: Странка за бољу будућност Босне и Херцеговине (СББ)

15.40-16.00 Пауза за кафу

16.00-16.45 Састанак са представницима Централне изборне комисије Босне и Херцеговине
– Гђа И. Хаџиабдић, предсједавајућа ЦИК-а

16.45-17.15 Панел са представницима невладиних организација:
– *Transparency International*
– Невладина организација Жене женама, гђа М. Звиздовић, предсједница
– Фондација отворено друштво, г. Х. Батинић, директор програма, Рим,
грађанско друштво

17.15-18.00 Панел са представницима медија:
– Вијеће за штампу, гђа Љ. Зуровац, извршни директор
– “Аваз” новине, г. С. Нумановић, главни уредник
– Радио-телевизија Босне и Херцеговине, г. Д. Симић, главни уредник
информативног програма
– ТВ Пинк БиХ, г. С. Мусаефендић, уредник информативног програма

Субота, 2. октобар 2010.

09.15-10.00 Посебан извјештај дугорочно смјештених посматрачких тимова у Сарајеву

10.00 Састанак са преводиоцима и возачима

12.00 Распоређивање

Недјеља, 3. октобар 2010

Посматрање отварања бирачких мјеста, гласања и бројања гласова

Понедељак, 3. октобар 2010.

08.00 Састанак Ад хок комисије

13.00 Прес-конференција

Прилог 2

Саопштење за новине

Избори у Босни и Херцеговини, у принципу, у складу са међународним стандардима, али кључни аспекти захтијевају дјеловање

Стразбур, 04.10.2010 – Јучерашњи општи избори у Босни и Херцеговини представљају додатни напредак и, уз изузетак правних ограничења бирачких права, углавном су спроведени у складу са обавезама које намећу ОЕБС и Савјет Европе, закључили су међународни посматрачи у данас објављеном прелиминарном извјештају. Нагласили су да одређене кључне области захтијевају дјеловање.

"Још једном нам је показано да се изборни процес у Босни и Херцеговини стабилизовао, што је додатни обећавајући корак ка пуној интеграцији у европске структуре. Честитам народу ове земље, а такође и изборној администрацији на спровођењу избора. Надам се да ћемо ускоро видјети нови парламент како ради на рјешавању преосталих проблема", ријечи су посебног координатора Роберта Бателија, који предводи краткорочно ангажовану посматрачку мисију ОЕБС-а и предједава делегацијом Парламентарне скупштине ОЕБС-а.

"Наша делегација импресионирана је мирном и опуштеном атмосфером у којој су протекли ови избори и одаје признање хиљадама изборних службеника, који су својом професионалношћу и посвећеношћу учинили да избори буду успјешно одржани. Међутим, избори су поново спроведени уз Дејтонским споразумом наметнута ограничења активног и пасивног бирачког права заснованог на етничкој припадности и мјесту пребивалишта. У свом садашњем облику, постојећи правни оквир и даље је у супротности са Протоколом бр. 12 Европске конвенције о људским правима", рекао је Тини Кокс, шеф делегације Парламентарне скупштине Савјета Европе.

"Овим изборима консолидован је напредак који је Босна и Херцеговина остварила од 2006. године. Импресионирао нас је уредан процес гласања на огромној већини бирачких мјеста широм земље на дан одржавања избора. Мањкавости се и даље примјећују, нарочито у вези с процедуралним проблемима. Ипак, народ ове земље побиједио је на изборима. Демонстрирао је своју посвећеност демократији", ријечи су Владислава Сидоровича, шефа делегације Парламентарне скупштине НАТО-а.

"С обзиром на комплексност изборног система, изборни службеници обавили су хвале вриједан посао, јер су процес организовали на професионалан и ефикасан начин. Уклањање постојећих ограничења бирачког права не само да би у потпуности ускладило правни оквир са међународним стандардима већ би и олакшало вођење изборног процеса службеницима и учинило га разумљивијим за бираче", рекао је Дин Евертс, шеф посматрачке мисије ОЕБС-ове Канцеларије за демократске институције и људска права (ОДИХР).

Гласачи су пред собом имали широку лепезу кандидата који представљају широк политички спектар на државном и ентитетском нивоу.

На дан одржавања избора све је било мирно и протичало је у најбољем реду. Гласање је оцијењено позитивно, но посматрачи су примијетили случајеве породичног гласања на једном од четири гласачка мјеста која су посјетили. Процес пребројавања оцијењен је не тако добро, пошто су примијећене многе процедуралне неправилности. Забрињава необично висок проценат неважећих листића.

Изборне комисије, на централном и општинском нивоу, уживале су, генерално, повјерење међу заинтересованим странама у изборном процесу. Међутим, процес именовања чланова бирачких одбора био је "умрљан" чињеницом да су неки кандидати у изборној трци номиновали чланове одбора повезаног са неком другом странком или кандидатом, као и чињеницом да су међусобно размјењивали мјеста у одборима.

Изборна кампања је углавном протекла мирно, мада је с времена на вријеме била обиљежена националистичком реториком и хушкачким изјавама. Разноврсност ставова презентованих путем медија омогућила је бирачима да се добро информишу прије него што донесу одлуке, мада се популистичком реториком често скретало са конкретних питања. Иако су учесници у изборној трци говорили о економским и социјалним темама те темама које се тичу европских интеграција, уставна питања и етничке подјеле и даље су били свеprisутни.